

Ἱερά Μονὴ Ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου

Ἱερά Μονὴ Ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου

Ἡ Ἱερά Μονὴ τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου εὐρίσκεται ἀνατολικῶς τῆς Βηθλεέμ, εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἐρήμου καὶ ἐπάνω εἰς τὸν ἀρχαῖον κεντρικὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὸ σημερινὸν μοναστήριον εἶναι ἐκτισμένον εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου Κοινοβίου, τὸ ὁποῖον ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Ἅγιον Θεοδόσιον, τὸν 5ον αἰῶνα. Μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μονῆς ἀρχίζει ἡ δράσις τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἀπολαμβάνοντος κοινὴν τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην μὲ ἀυτὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου καὶ τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου, ὅχι μόνον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν Μονῶν τῆς Παλαιστίνης ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Σπηλιὰ, προσκύνημα, παρουσιάζει μεγάλον ἐνδιαφέρον διότι, συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν, ἐκεῖ διανυκτέρευσαν οἱ Τρεῖς Μάγοι ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν Βηθλεέμ. Ἡ Σπηλιὰ εἶναι φυσικὴ, μὲ ὀλίγα λαξευτὰ σημεῖα καὶ κατὰ τὴν μακραίωνον ἱστορίαν τῆς Μονῆς ἐχρησιμοποιήθη ὡς Ἐκκλησία ἀρχικῶς καὶ ἀργότερον ὡς κοιμητήριον. Μέσα εἰς μαρμαρίνους λάρνακας κατὰ μῆκος τῶν τοίχων τῆς σπηλιᾶς εἶναι ἐνταφιασμένοι ὁ ἰδρυτὴς τοῦ μοναστηρίου Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ διάδοχος τοῦ Ἁγίου καὶ ὁ μετέπειτα ὀνομαστὸς Πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ Ἅγιος Κόπρης, ἡ Ἁγία Σοφία, μητέρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἡ Ἁγία Θεοδότη, μητέρα τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ἡ μητέρα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, οἱ Ἅγιοι Ξενοφῶν καὶ Μαρία καὶ ἄλλαι ἐξέχουσαι μορφαὶ τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Παλαιστίνης.

Εἰς τὸν χώρον τῆς Ἱερᾶς μονῆς εἶχον ἀνεγερθεῖ Νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα, πτωχοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, «παντεία τεχνῶν ἐργαστήρια», καὶ πλῆθος ἄλλων κτισμάτων. Ὁ Μέγας Θεοδόσιος ὑπῆρξε ὁ θερμότερος συνήγορος καὶ ὀπαδὸς τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ὑψηλοῦ μοναχικοῦ βίου, ὁ ὁποῖος συνεδύαζε εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν τὴν παιδείαν καὶ τὴν μοναχικὴν ἄσκησιν τῆς φιλεργίας καὶ φιλοπονίας. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Μέγας Θεοδόσιος μιμεῖται τοὺς μεγάλους συμπολίτας του Καππαδόκας, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον, οἱ ὁποῖοι συνεδύασαν ἀρμονικότερον καὶ ἀπέδειξαν μὲ τὸ παράδειγμά τους ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ συνύπαρξις τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ βίου εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν.

Εἰς τὴν ἡγουμενίαν τὸν διεδέχθη ὁ Σωφρόνιος, ὁ ὁποῖος συνέχισε ἐπαξίως τὸ ἔργον τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου. Σύγχρονος καὶ συμμοναστὴς τοῦ Σωφρονίου καὶ τοῦ Μοδέστου ὑπῆρξε ὁ Μόσχος, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ Λειμωναρίου, ὁ ὁποῖος ἀπεβίωσε ἀργότερον εἰς τὴν Ρώμην ἀλλὰ τὸ σκῆνωμά του μετεφέρθη καὶ ἐνεπετέθη εἰς τὸ σπήλαιον τῶν Μάγων, ἐπειδὴ αὐτὸ ἐθεωρήθη διὰ τὸν κηδευόμενον ὑψίστην τιμὴν. Μὲ τὴν Περσικὴν εἰσβολὴν καὶ τὴν Ἀραβικὴν κατάκτησιν τὰ πράγματα

ἤλλαξαν ριζικῶς. Τὸ μοναστήριον ἔπεσε εἰς δυσμένειαν καὶ πάρα πολλοὶ μοναχοὶ ἐσφαγιάσθησαν. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν Σταυροφόρων, ἡ μονὴ φθάνει εἰς τὴν ἀκμὴν της ἀλλὰ ἐγκαταλείπεται ὀριστικῶς τὸν 15ον αἰῶνα. Τὸ 1881 ὁ σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Φώτιος Ἀλεξανδρίδης, ἀγοράζει τὸ θεῖον ἄντρον τῶν Μάγων, καὶ ἀνακαινίζει τὸ ἐρειπωμένον κτίσμα. Τὸ 1896 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Γεράσιμος Α΄ θεμελιώνει τὴν νέαν μονήν. Τὸ 1990 ἀνακαινίζονται τὰ σπήλαια τῶν Μάγων καὶ ἀγοράζεται ἡ γύρω περιοχὴ ἀπὸ τὸν μοναχὸν Λεόντιον. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς μονῆς Ἀρχιδιάκονος π. Κλεόπας Κοικυλίδης χαρακτηρίζει ὡς θαῦμα τὸν ἀριθμὸν τῶν 700 περίπου μοναχῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Τὸ σημερινὸν κτίσμα εἶναι τρουλαία Βασιλικὴ καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ νότιον τμήμα τοῦ σπηλαίου τῶν Μάγων. Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί, μωσαϊκὰ δάπεδα, μαρμάρινα κιονόκρανα ἀποτελοῦν ἀναμφισβητήτους μαρτυρίας τῆς ἱστορικῆς συνέχειας τοῦ μοναστηριοῦ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, καθιστάσας αὐτὴν πνευματικὸν φάρον τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος τόσο πολὺ εἶχε τρωθεῖ ἀπὸ τὴν θεῖαν ἀγάπην ὥστε ἐξεπλήρωσε εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν ὑψηλὴν καὶ θεῖαν ἐντολήν: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεὸν σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν».

Συνοπτικὸς βίος τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου

Ὁ Θεοδόσιος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 424 μ.Χ. εἰς τὴν κώμην Μαγαρισσὸν παρὰ τὰ Κόμανα τῆς Καππαδοκίας, ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν, Προαιρεσίου καὶ Εὐλογίας καλουμένων. Ὁ Θεοδόσιος ἀπεκλήθη Μέγας λόγῳ τῆς ὠραίας ἐμφανίσεως, γλυκύτητος καὶ δράσεως αὐτοῦ, Κοινοβιάρχης δὲ λόγῳ τοῦ ἔργου του. Τὸ ἔτος 451, εἰς ἡλικίαν 27 ἐτῶν, ἐγκαταλείπει τὴν πατρικὴν οἰκίαν, μὲ σκοπὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Διερχόμενος τὴν Ἀντιόχειαν, ἐγνώρισε ἐκεῖ καὶ κατηξιώθη τῶν εὐλογιῶν του, τὸν περιώνυμον τότε καὶ διαλάμποντα ἐπ' ἀγιότητι βίου καὶ πλουσίαις δωρεαῖς χαρίτων Συμεῶνα τὸν Στυλίτην. Ὁ Θεοδόσιος ἐξεπλάγη ἀκούων τὸν Συμεῶνα νὰ προλέγῃ εἰς αὐτὸν τὴν μέλλουσαν μεγάλην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας σταδιοδρομίαν του.

Ἄφοῦ μετέβη καὶ προσεκύνησε τὰ Πανάγια Προσκυνήματα εἰς Ἱεροσόλυμα προσῆλθε καὶ παρέμεινε πλησίον τοῦ ἀγίου Λογγίνου, καταγομένου καὶ ἐκείνου ἐκ Καππαδοκίας, ὁ ὁποῖος διέμενε εἰς τὸν Πύργον τοῦ Δαυΐδ, ἐνταχθεὶς συγχρόνως εἰς τὸ Τάγμα τῶν «Σπουδαίων» τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ Θεοδόσιος ἐπειδὴ ἐπόθει μεγαλυτέραν μόνωσιν μετέβη καὶ παρέμεινε εἰς τὸ λεγόμενον «Παλαιὸν Κάθισμα», εὐρισκόμενον εἰς λεωφόρον, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸς Βηθλεέμ, ὅπου ὑπάρχει Ἱερὸς Ναὸς πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, ἀνεγερθεὶς ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς Ἰκελίας, εἰς τὴν θέσιν ὅπου σήμερον ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλία. Ὁ Θεοδόσιος, ἀφοῦ ἔμεινε ἐκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, ἐπειδὴ ἐπόθει ἀκόμη μεγαλυτέραν ἀσκητικὴν πολιτείαν, ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ «Παλαιὸν Κάθισμα» καὶ μεταβαίνει εἰς ἄλλον τόπον, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἐρήμου. Παράδοσις τὶς ἐφέρετο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ τότε, ὅτι εἰς κάποιον σπήλαιον τοῦ τόπου ἐκείνου κατέλυσαν οἱ τρεῖς Μάγοι ὅτε «χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν» (Μάτθ. Β, 12). Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὁ Θεοδόσιος ἐσχημάτισε τὸ πρῶτον μίαν μικρὰν ἀδελφότητα, ἡ ὁποία ηὔξηθη ταχέως ἐκ τῆς φήμης τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Μετὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἀδελφότητος, προέβη εἰς ἴδρυσιν τῆς Μονῆς, τῆς ὁποίας τὰ θεμέλια ἐτέθησαν κατὰ τὰ ἔτη 465-475.

Μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Μονῆς ἀρχίζει ἡ δράσις τοῦ μεγάλου Πατρός. Ὡς πρὸς τὴν

έσωτερικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κοινοβίου, ὁ Θεοδόσιος δὲν ἔλαβεν ὡς ὑπόδειγμα τὰ προηγούμενα Κοινόβια τῆς Παλαιστίνης. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε κυρίως ἡ θέσις τοῦ Κοινοβίου, ἐπειδὴ εὐρίσκεται ἐπὶ ὀροπεδίου ὑψηλοῦ καὶ ὄχι εἰς τόπον χαμηλὸν καὶ βραχώδη. Ἀπὸ τὴν Μονὴν φαίνεται ἡ Βηθλεέμ, ἡ Ἱερουσαλήμ μετὰ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, ὁ Ἰορδάνης, ἡ Νεκρὰ θάλασσα καὶ τὸ Σαραντάριον ὄρος. Εἰς τὸν εὐχάριστον ἐκεῖνον τόπον διαμονῆς τὸ Κοινόβιον εἰργάζετο ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀσκουμένους, ἀλλὰ καὶ τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν. Ἡ κοινοβιακὴ ζωὴ συνετέλεσε ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ νὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνῆλθον εἰς 700, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δέχεται τὸ Κοινόβιον δωρεὰς εὐσεβῶν πλουσίων, ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τίνος Ἀκακίου. Αἱ δωρεαὶ διετίθεντο διὰ τὴν ἀνέγερσιν ξενόνων ἢ κελλίων τῶν μοναχῶν καὶ σιγὰ σιγὰ ἐδημιουργήθη ὀλόκληρος πόλις πέριξ τῆς Μονῆς. Ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος ἐστήριζε τὸν βίον τῶν μοναχῶν, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως πρὸς ἠθικὴν τελείωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐργασίας. Εἰς τὴν εἴσοδον δὲ τοῦ Κοινοβίου εἶχεν ἀναγράψει «μηδεὶς ῥάθυμος εἰσήτω».

Κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ὁ Θεοδόσιος ἐδίδασκε συνεχῶς τοὺς μοναχοὺς. Ὅπως λέγει ὁ βιογράφος του, Θεόδωρος, Ἐπίσκοπος Πέτρας – Ἀραβίας, ὁ ἅγιος Θεοδόσιος «συνέσει πολλῆ ἐκαλλώπιστο», ἐμελετοῦσε πάντοτε σοβαρὰς μελέτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἦντλει τὴν πλέον εὐγευστον τροφήν. Ἔνεκα τῆς ἐξόχου προσωπικότητός του «πολλοὶ τῷ ζήλῳ πυρωθέντες προστρέχουσι καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ συνοικήσεως ἀντιβολοῦσι τυχεῖν καὶ ὀδηγοῦν τοῦ κατὰ θεὸν βίου γενέσθαι αὐτὸν ἰκετεύουσιν».